

Foto Lars-Erik Larsson

Bulletinen

Med ny form av Bulletinen hälsar styrelsen välkommen till vårterminen 2010 med Senioruniversitetet Sundsvall.

Styrelsen hoppas att det program vi erbjuder ska bli uppskattat. Även under vårterminen kommer föreläsningarna att hållas i Skönsbergs Folkets Hus. Det är vår förhoppning att fler och fler ska hitta dit. Flera spännande föredrag erbjuds. Vi får bl. a lyssna till Anders Bárány som berättar om Nobelpriset och kvinnorna. SUS kan också erbjuda sju kurser med så varierade ämnen som meteorologi och jazzens legender.

Under våren kommer vi att erbjuda flera olika temadagar. En av dem är en fortsättning på höstens program om Sundsvalls historia. Vid en utflykt kommer vi att besöka några av Hälsinglands järnbruk. Senioruniversitetet anordnar en temadag om Ukraina. Medlemmarna får också

ett erbjudande att delta i en flodkryssning under hösten 2010.

Styrelsen kan också presentera ytterligare en nyhet. Senioruniversitetet har en egen lokal på Kyrkogatan 24. Där kan styrelsen och programgruppen ha sina sammanträden, och där kan vi också förvara vårt material. Det administrativa samarbetet med Folkuniversitetet kommer att fortsätta som tidigare. Styrelsen planerar ett ökat samarbete med Härnösands Pensionärsuniversitet (HPU). Som medlem i SUS kan man delta i kurser som erbjuds av HPU. Programmet finns på webbsidan www.hpu.harnosand.org.

På vår egen webbsida www.sus.org.se presenterar vi förutom vårt program också ev. ändringar och nyheter. Till sist ett varmt tack till er alla för ert intresse och engagemang för SUS.

Hjärtligt välkomna till en ny termin!

Medlemskap i SUS

För att delta i föreläsningar, kurser, temadagar, resor och andra aktiviteter som SUS arrangerar måste du vara medlem i SUS. Medlemsavgiften är f.n. 150 kr per person och år. Inbetalningskort bifogas den Bulletin som skickas ut i december.

Alla pensionärer över 55 år är välkomna, även du som är gift eller sambo med en pensionär.

Medlem i SUS blir man genom att anmäla sig på den anmälningsblankett som finns på vår hemsida www.sus.org.se eller genom att rekvirera blanketten på e-post info@sus.org.se. Alternativt kan man ringa till den medlemsansvarige styrelseledamoten Anders Forsslund på telefon 070-602 41 82.

I samband med registreringen i vårt medlemsregister utsänds faktura på medlemsavgiften som skall vara betald före deltagande i någon av våra aktiviteter.

Medlem blir du genom att sätta in medlemsavgiften på plusgirokonto 400 08 44 3, Senioruniversitetet Sundsvall.

För föreläsningar gäller

Föreläsningar ges i Teatersalongen i Skönsbergs Folkets Hus kl 14.00. Kaffe, som ingår i föreläsningsavgiften, serveras från kl 13.15. Buss nr 1 från Navet går till Skönsbergs centrum. Föreläsningsavgiften är 50 kr per gång.

För kurser och temadagar gäller

Bindande anmälan görs per e-post eller vanlig post till den kursansvarige. Ange namn, personnummer, adress, postadress, e postadress och telefonnummer. Anmälningarna behandlas i inkommande ordning.

Allmänt gäller

Din anmälan bekräftas senast två veckor innan aktiviteten äger rum. Detta sker genom att Folkuniversitetet skickar kallelse och inbetalningskort.

Kan du inte delta kontakta snarast den ansvarige!

Återtar du din anmälan senare än en vecka före aktuell aktivitet startar debiteras hela avgiften. Överblivna platser fördelas till dem som står på eventuell reservlista.

För frågor – vänd dig till den ansvarige. Denne meddelar dig eventuella ändringar samt ger besked om en aktivitet är fulltecknad eller inställd.

Se också information på webbsidan www.sus.org.se.

SUS är en partipolitiskt, religiöst och fackligt obunden förening.

SUS styrelse

Gerd Gabrielsson	Ordförande	55 69 29, 070-651 49 44	gerdgabrielsson@pp.ephone.se
Jan-Olof Stämberg	Vice ordförande	53 69 68, 070-680 15 04	jo.stamberg@hotmail.com
Birgitta Ekman	Sekreterare	58 59 74, 070-662 57 72	ekman.alno@telia.com
Jan-Erik Lindvall	Kassör	17 24 05, 070-567 14 78	jan-erik.lindvall@telia.com
Anders Forsslund	Medlemsansvarig, Webmaster	12 14 20, 070-602 41 82	anders.forsslund@regio.se
Karin Felländer	Program	12 29 28, 070-338 46 00	karin.fellander@telia.com
Sara Häggbom	Program	12 83 15, 073-032 30 37	sara.haggbom@bredband.net
Sten Norberg	Program	15 47 15, 073-180 07 87	sten.norberg@tele2.se
Paul Nygren	Program	51 30 18, 070-207 02 18	paul.nygren@bahnhof.se
Eric Olofsson	Program	55 42 60, 070-524 26 05	eric@famolofsson.st
Carin Sundberg	Program	56 87 41, 073-052 96 02	carin.sundberg@telia.com
Bo Westin	Program	12 26 90, 070-624 89 56	bo.westin@swipnet.se

VÅRKALENDER 2010

Här följer en sammanställning över de aktiviteter som planeras under våren 2010. Pricka för vilka du anmält dig till eller tänker delta i så blir det lättare att komma ihåg. På övriga sidor hittar du mera information och en närmare presentation av vårt programutbud. Fullständig information finns alltid på vår hemsida.

F = Föredrag **K** = Kurs **T** = Temadag

F	14 januari Årets första aktivitet är månadsföredrag av professor emeritus Anders Bárány
	15 januari <i>Sista dagen för anmälan till vårens kurser</i>
K	25 januari Kurs i religion startar
K	26 januari Kurs i engelska startar
F	9 februari SUS har årsmöte klockan 13.00 och därefter månadsföredrag av naturfotografen Claes Grundsten
K	12 februari Kurs i jazzhistoria startar
K	17 februari Kurs i meteorologi startar
K	18 februari Kurs i amerikanska berättare startar
K	24 februari Kurs i kvinnligt och manligt språk startar
	1 mars <i>Sista dagen för anmälan till vårens temadagar</i>
K	9 mars Månadsföredrag av konstkännaren Louise Lyberg

T	23 mars Den tredje temadagen om Sundsvalls historia
T	8 april Temadag om orgeln
F	13 april Månadsföredrag av författaren Hervor Sjödin
K	14 april Kurs om hur vi upplever färger startar
T	22 april Temadag om orgeln
T	27 april Temadag om Ukraina
T	6 maj Temadag om konst i Sundsvall
F	11 maj Månadsföredrag av professor emeritus Rolf Ekman
T	25 maj Temadag musik
T	27 maj Temadag musik avslutas med konsert
T	7 juni Temadag om bruksminnen i Hälsingland
T	14 juni Vårens aktiviteter avslutas med studieresa till Hälsingland

FÖRELÄSNINGAR - Våren 2010

Välkommen till vårens föreläsningar i Teatersalongen i Skönsbergs Folkets Hus kl. 14.00.

I foajén serveras kaffe och en liten kaka fram till 13.45.

Föreläsningen beräknas pågå som längst till kl. 15.30. Föreläsningsavgift 50 kronor.

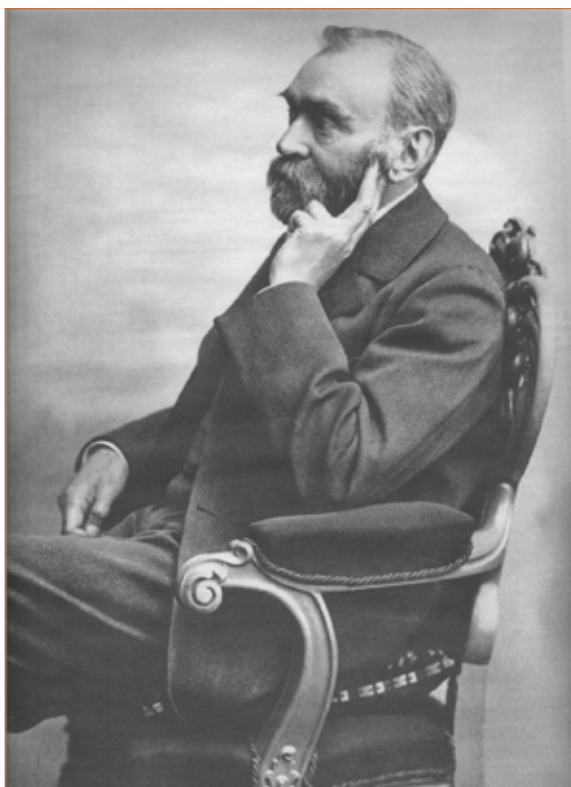
14 januari (obs torsdag)

Nobelpriset och kvinnorna

Föredraget är en dramatisk berättelse som börjar redan på 1800-talet och slutar med det historiska året 2009. Längs vägen kommer det in fakta om Alfred Nobel och Nobelsystemet, men även om manliga pristagare.

Föredragshållare: Anders Bárány, professor emeritus

Ansvarig: Paul Nygren

9 februari

Sveriges nationalparker

En prisbelönad naturfotograf föreläser i ord och bild om Sveriges nationalparker. Föreläsarens senaste bok *Våra nationalparker* inleds med förord av HM Konungen. I anslutning till att boken blev klar i somras har en fotoutställning med bilder från boken först visats utomhus på Nybroplan i Stockholm. Därefter visas bilderna utanför Universeum i Göteborg. Föredraget handlar om hur idén till nationalparker föddes och utvecklades och också om arbetet med boken. Vi får se fantastiska bilder från flertalet av våra nationalparker.

Föredragshållare: Naturfotografen och författaren Claes Grundsten

Ansvarig: Jan-Olof Stämberg

9 mars

Konsten att bedöma konst

Falskt eller äkta?

Månadens gäst har varit verksam i auktionsvärlden sedan 1984 först som konstchef på Beijers Auktioner och från 1991 som chefsintendent på Bukowskis Auktioner. Hon är fortfarande knuten till Bukowskis som Senior Advisor.

Under åren 1991-2006 deltog hon som konstexpert i TV:s program *Antikrundan*, är bl.a. författare till perioden 1870-1970 i *Svensk Konsthistoria* samt har givit ut monografien över Emil Johanson-Thor.

Föredragshållare: Louise Lyberg, konstkännare

Ansvarig: Karin Felländer

13 april

Vägen till Frostmofjellet

en berättelse om Laura Fitinghoffs liv

Med hjälp av brev, dagboksanteckningar, berättelser av anhöriga och egen släktforskning tecknar gymnasieläraren Hervor Sjödin sin mormors mors systers, författaren Laura Fitinghoff, levnadshistoria. Vi får också lyssna till sång av Cecilia Jakobsson.

Föredragshållare: Hervor Sjödin, författare

Ansvarig: Sara Häggbom

11 maj

Om hjärnan har roligt hänger kroppen med.

Månadens gäst har hållit ett stort antal uppskattade föreläsningar med samma rubrik runt om i landet. På begäran har den gått i repris flera gånger vid senioruniversitetet i Göteborg, hans hemort.

Föredragshållare: Rolf Ekman, professor emeritus

Ansvarig: Birgitta Ekman

KURSER - Våren 2010

Anmälan till samtliga kurser skall göras till kursansvarig per e-post eller per post senast **15 januari**.

Kurs nr 1

Religion – Det goda samtalet människor emellan

Kursinnehåll: Det goda samtalet är ett möte, en rastplats, en pilgrimsvandring i själen, att få andra infallsvinklar, ett verbaliserande av de innersta tankarna, kanske ett vidgat synsätt och ett kravlöst möte av delaktighet.

Owe Wikström skriver i *Ikonen i fickan* att ”*ibland sammanfaller den inre och den yttre resan*”.

Ledare: Barbro Johansson, präst i Svenska kyrkan

Litteratur: *Ikonen i fickan* av Owe Wikström ISBN 9127114473 Kursledaren delar ut ett kompendium inför varje gång

Tid: Torsdagar kl 09.30 – 12.00

Start: Måndagen den 25/1 därefter torsdagar 28/1, 4/2, 11/2, 18/2 och 25/2

Lokal: Kyrkans hus

Max deltagare: 20 st

Avgift: 375 kronor

Ansvarig: Wiwi Jangvall, Blåmesvägen 10, 856 53 Sundsvall wiwi@jangvall.com

Kurs 2 Engelska

Vi kommer under kursen att läsa och samtala kring short stories av olika författare från det engelskspråkiga området. Det blir inte samma texter som under vårterminen 2009! Grammatik, ordkunskap, översättning och andra övningar står också på programmet. För att kunna följa kursen bör du ha kunskaper motsvarande realexamen alt. åk 9 i grundskola/enhetskola.

Ledare: Lars Elg, fil.mag. f d lärare på gymnasium och på komvux

Litteratur: Stencilerat material

Tid: Tisdagar kl 09.30-12.00

Start: 26/1, därefter 2/2, 9/2, 16/2 och 23/2

Lokal: Folkets park, Universitetsallén 22, Sundsvall

Max deltagare: 15 st

Avgift: 375 kronor exkl kompendium

Ansvarig: Ulla Wallerstedt-Molén, Wallerstedtgatan 3, 856 41 Sundsvall, ulla.wallerstedt-molen@telia.

Kurs nr 3

KVINNLIGT OCH MANLIGT SPRÅK

Ett kvinnligt och manligt språk, finns det?

Språket i livets skiftande gemenskaper – i privatlivet, i arbetslivet och i offentligheten. Brandmän, barnmor-skor, lärare, kvinnor, män eller både och? Är texten jämställd? Framställs kvinnor och män på ett nyanserat sätt i texter? Jämställt språk - varför då?

Ledare: Gun Rooswall, fil dr

Litteratur: Språk och kön, Edlund, Erson, Milles, Norstedts Akademiska förlag ISBN: 9172274522 ingår inte i kursavgiften

Tid: Onsdagar kl 13.15 – 15.15

Start: 24/2 därefter 3/3, 10/3, 17/3 och 24/3

Lokal: Folkets park, Universitetsallén 22, Sundsvall

Avgift: 375 kronor exkl. kompedium

Ansvarig: Carin Sundberg Ludvigsbergsvägen 20, 852 34 Sundsvall, carin.sundberg@telia.com

Kurs nr 4

VÄDER OCH KLIMAT- OM METEOROLOGI

Atmosfären och vindar

Moln och nederbörd

Väder och lokalt klimat

Klimatförändringar

Studiebesök vid Väderlekstjänsten i Sundsvall

Ledare: Bernt-Ove Bergsten, meteorolog

Litteratur: Kompendium

Tid: Onsdagar kl 10.00-12.00

Start: 17/2 därefter 24/2, 3/3, 17/3 och 24/3

Lokal: Folkets Park Universitetsallén 22

Avgift: 375 kronor exkl kompendium

Ansvarig: Paul Nygren Lindvägen 2, 862 33 Kvissleby, paul.nygren@bahnhof.se

Kurs nr 6

Amerikanska berättare

I kursen möts den mexikanska 1600-talspoeten Sor Juana, novellförfattaren Flannery O'Connor från Georgia, den peruanske författaren och politikern Mario Vargas Llosa med europeiska förbindelser, USA-skildraren Richard Ford, som förklarar hur landet ligger, och Louise Erdrich, som förenar det indianska arvet och det moderna samhället.

Ledare: Anders Olsson, universitetslektor vid Mittuniversitetet

Litteratur: Kopierad kurslitteratur finns tillgänglig inför varje kurstillfälle

Tid: Torsdag 18/2 kl 13.00-15.00 och därefter torsdagar kl 10.00-12.00 den 4/3, 18/3, 15/4 och 29/4

Lokal: Folkets park, Universitetsallén 22, Sundsvall

Avgift: 375 kronor

Ansvarig: Anita Ivrell, Lundbovägen 35, 857 41 Sundsvall, anita.ivrell@gmail.com

Kurs nr 7

Hur upplever vi färger?

Kursen ger dig kunskaper om färgens betydelse och hur man bör tänka för att få en sammanhållen färgsättning. Föreläsningar varvas med praktiska övningar utformade av skandinaviska färginstitutet.

Ledare: Kursledaren är Lotta Olin, textildesigner som har arbetat bland annat på Boråstapeter och på Sveriges största textilagentur inom hemtextil. Läs mer <http://www.lottaolin.com>

Kursmaterial: material till färgövningar

Tid: Onsdagar kl 10.00 – 12.30

Start: 14/4, därefter 21/4, 28/4 och 5/5

Lokal: Folkets Park Universitetsallén 22, Sundsvall

Avgift: 550 kr inkl. material till färgövningar

Ansvarig: Karin Felländer, Fågelvägen 15, 856 43 Sundsvall, karin.fellander@telia.com

Kurs nr 5

Jazzens legender

Hans Erik Bergman, välkänd jazzvetare i Sundsvall, fortsätter förra årets jazzkurs med att dela med sig av sina kunskaper om de stora jazzsångerskorna och sångarna och berömda jazzmusiker.

Ledare: Hans Erik Bergman

Tid: Kl 10.00 - 12.30

Start: Fredagen den 12/2 därefter 19/2, 26/2, 5/3 och 12/3

Lokal: Folkets park, Universitetsallén 22, Sundsvall

Max deltagare: 42 st

Avgift: 375 kronor

Ansvarig: Jan-Olof Stämberg, Institutsvägen 13, 856 43 Sundsvall, jo.stamberg@hotmail.com

TEMADAGAR

Våren 2010

Anmälan till samtliga temadagar skall göras till ansvarig per e-post eller per post senast den **1 mars.**

Sundsvalls historia III

Namn som berättar om Sundsvalls historia.

Namn på gator, parker, egendomar och kvarter är ett sätt att lära känna Sundsvalls historia. Vilka historier döljer sig bakom namn som exempelvis Fridhemsparken, Grevensbäcken, Väderkvarnsbacken, Sallyhill och Wallerstedtgatan?

Under förmiddagen berättar Nils Johan Tjärnlund om bakgrunden till namngivning av platser i Sundsvalls innerstad och de närmaste stadsdelarna Västermalm, Norrmalm, Södermalm och Östermalm.

De mellannorrländska ortnamnen – några perspektiv. Under eftermiddagen kommer professor Lars-Erik Edlund som under många år ägnat sig åt ortnamnsforskning att berätta om ortnamnets betydelse.

Ledare: Nils Johan Tjärnlund och Lars-Erik Edlund

Tid: Torsdag den 23 mars kl.10.00 - 16.00

Lokal: Teatersalongen, Skönsbergs Folkets Hus

Avgift: 350 kronor inkl. lunch och kaffe

Ansvarig: Karin Felländer

Anmälan: Paul Nygren, Lindvägen 2, 862 33 Kvissleby, paul.nygren@bahnhof.se

ORGELN Vad är det och hur fungerar den?

Orgeln, kyrkans viktigaste instrument, har en förmåga att med sin speciella klang fånga de flesta människor.

Orgeln kallas ibland för "Instrumentens Drottning" en beteckning som man kan följa till medeltiden. Orgeln är till storlek det mest komplicerade av alla instrument. Inget annat instrument har så stort tonomfång som orgeln.

Programmet ser ut så här:

Temadagen inleds med ett teoripass av Musikdirektör Hans Björklund. Därefter hör vi på lunchmusik i GA kyrkan, äter lunch och åker till Njurunda kyrka. Njurundas två orglar presenteras. Vi får med hjälp av små musikstycken en närgående demonstration av det klingande materialet.

Innan återfärden till Sundsvall blir det kaffe och frågestund i Sockenstugan.

Ledare: Musikdirektör Hans Björklund

Program: Med start i Frimurarhuset klockan 10.00 och avslutas c:a 15.45 vid Njurunda kyrka

Tid: 8 april och 22 april

Lokal: Samling/Teoripass i Frimurarhuset

Max deltagare: 20 personer per tillfälle

Avgift: 300 kronor inklusive lunch och biltransport t/ fr Njurunda

Ansvarig: Eric Olofsson, Atlasvägen 36, 854 68 Sundsvall eric@famolofsson.st

Ange i anmälan om du mot ersättning kan ta några passagerare till Njurunda Kyrka

Ej lämpat för rörelsehindrade, hörslinga ej tillämplig

Ukraina

Sverige och Ukraina har ar en lång gemensam historia. Redan på 1000-talet gifte sig Olof Skötkonungs dotter Ingegerd med fursten Jaroslav från Kiev. 700 år senare spelade Sverige en nyckelroll när Ukraina kämpade för sin frihet. 1721 tvångsförflyttades svenska bönder från Dagö och bildade en svenskby i Ukraina. Först 1991 blev landet en självständig republik.

Vill du veta mer – kom och lyssna till arkeolog Ali Mostafa som berättar och tar oss med på en resa på Dnjepr från Kiev via Poltava-Sevastopol-Jalta till Odessa med hjälp av bilder.

Ledare: Ali Mostafa

Tid: Tisdag den 27 april kl. 13.00 – 16.00

Lokal: Programsalen, Kulturmagasinet

Avgift: 200 kronor

Ansvarig: Karin Felländer, Fågelvägen 15, 856 43 Sundsvall, karin.fellander@telia.com

För intresserade SUS medlemmar finns möjlighet att i september 2010 göra en flodkryssning på Dnjepr (Europas tredje längsta flod) under Ali Mostafas ledning och besöka dessa historiska platser. Information: ReseSkaparna tel. 08-94 40 40 www.reseskaparna.se eller www.egyptenexperten.se

Konst i Sundsvall

Dagens program är upplagt på samma sätt som för två år sedan. Denna gång blir inriktningen på konst som finns inomhus. Intendenten Daniel Eklund introducerar oss i den konstskatt som finns på museet, i offentliga byggnader, parker eller som utsmyckning av byggnader. I programmet ingår lunch på någon trevlig restaurang.

Ledare: Intendent Daniel Eklund

Tid: Torsdagen den 6 maj med start i Kulturmagasinet programsal klockan 10.15 och avslut vid 16-tiden

Lokal: Kulturmagasinet och rundtur med buss

Max deltagare: 50 personer

Avgift: 350 kronor

Ansvarig: Jan-Olof Stämberg, Institutsvägen 13, 856 43 Sundsvall, jo.stamberg@hotmail.com

Bruksminnen i Hälsingland

Järnhantering från 1700-talet och vad blev det sedan?

Följ med på en resa i det fagra Hälsingland där järnhanteringen hade stor betydelse från 1700-talet och framåt. Vi börjar i Sundsvall med föreläsning och film och gör därefter en studieresa till Strömbacka Lancashiresmedja, Movikens Masugn och hamn, Tamms kanal i Näsviken samt Iggesunds Järnbruksmuseum. Avslutning på Iggesund Paperboard där en promenad på 1 timme vidtar.

Ledare: Eric Holm, Bruno Franck, Karl-Gunnar Karlsson, Bo Westin

Tid: Information och film 7 juni, kl 14.00 - 15.30

Studieresa 14 juni, kl 08.00

Lokal: Folkets Park

Max deltagare: 50 st

Avgift: 500 kronor.

I priset ingår info/filmvisning med kafferast, guidningar, två te /kaffepauser under resan och lunch.

Ansvarig: Bo Westin, Ludvigsbergsv. 34, 852 34 Sundsvall
bo.westin@swipnet.se

Foto: Håkan Kvam (bilden beskuren)

Musik

Från planläggning till färdig konsert

Leif Karlsson, chef för Nordiska Kammarorkestern och Musik i Västernorrland berättar om hur arbetet med att göra en konsert läggs upp.

Christian Lindberg, chefsdirigent för Nordiska Kammarorkestern, världsberömd trombonist och kompositör berättar om hur ett musikverk kommer till samt hur man repeterar in det med orkestern.

Öystein Baadsvik, bastuba. Världens skickligaste tubaspelare. Konsertens solist.

Korta föreläsningar. Deltagande i repetition med efterföljande frågestund. Deltagande i Konsert.

Program: J.S.Bach, Branderburgerkonsert nr 3 - Christian Lindberg, Tubakonsert, uruppförande - Ludvig van Beethoven, Symfoni nr 2

Lokal: Schymbergssalen och Tonhallen

Tid: Föredrag, repetition tisdag 25 maj någon gång mellan ca 9.30-ca 15.30 (Exakt tid meddelas vid kallelse. Ett pass före och ett efter lunch), Torsdag 27 maj 19.00 Konsert

Avgift: 300 kronor.

Ansvarig: Bo Westin, Ludvigsbergsvägen 34, 852 34 Sundsvall, bo.westin@swipnet.se